

Lapsilähtöinen pedagogiikka

- näkökulmina motivaatio,
itsesäätelytaidot ja minäkuva -

Merja Kuosmanen 21.1.2022

Lapsilähtöisen pedagogiikan ytimessä

Aito kiinnostus-innostus

Luontaisen uteliaisuuden nosto

Mielipiteiden huomiointi, arvostaminen

Oman toiminnan ohjauksen tukeminen

Osallisuuden kokemus, minäpystyvyyden kokemus

Yhdessä tekeminen

Onnistumisen kokemukset

Vertaisryhmän tuki ja palaute-myönteinen

Opettajan tuki ja palaute- myönteinen

Curriculum

LAPSILÄHTÖISYYS JA OPETUSSUUNNITELMA

*

Varhaiskasvatuksessa ollut aina tärkeä merkitys. Merkityksen kasvu myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014.

Lapsilähtöisyys varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa:
”korostetaan lapsilähtöistä toimintaa, joka tukee lasten luontaista aktiivisuutta ja halua oppia asioita”

Pedagogiikan juuret

- Kansainvälisesti lapsilähtöinen pedagogiikka kasvatusta ohjaavana kokonaisuutena tunnetaan lähinnä Reggio Emilia -pedagogiikkana
- Rosqvist, Kokko, Kinos, Robertson, Pukk, & Barbour. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti — JECER 8(1) 2019, 192–2014.
<http://jecer.org/fi>

Käsitteen kehitys

- 1980-luku lapsen tekemät aloitteet
- 1990-luku osallisuus nousi käsitteenä
- Lapsilähtöinen toiminta (child-initiated activities) sekä lapsilähtöinen oppiminen (childinitiated learning) nojaavat myös joissakin tutkimuksissa aloitteisuuteen (esim. Hood, 2013; Robson, 2015).
- Lapsi pedagogisen toiminnan subjektina: lapsi nähdään kykenevänä, ympäristöään aktiivisesti prosessoivana sosiaalisena toimijana ympäristössään (Ellegaard, 2004). Keskeinen lähtökohta osallisuutta käsittelevässä kirjallisuudessa (Syrjämäki, 2015).

Lähde: Lapsilähtöinen pedagogiikka varhaiskasvattajien kanssa konstruoituna Leif Rosqvista, Milla Kokkob, Jarmo Kinosc , Leena Robertsond, Maarika Pukk e & Nancy Barbour, Varhaiskasvatuksen Tiedelehti Journal of Early Childhood Education Research Volume 8, Issue 1, 2019, pp. 192–214

Curriculum

LAPSILÄHTÖISYYS JA PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Oppimiskäsitysluku 2.3: "Oppija on aktiivinen oppija!" *

Yleisesti eri oppiaineiden alla: Oppilaiden aktiivinen työskentely ja toiminnallisuus korostuu (erit. esi- ja alkuopetus).

Painottuu erit. oppiaine- ja laajaalaisen osaamisen tavoitteistossa sekä arviointikriteereissä:

"erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen!

"aktiivinen kansalaisuus, osallisuus ja aktiivinen toiminta!

" Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa." OPS perusteet 2014

Lapsilähtöinen oppiminen ja opetus

- Lapsilähtöisen oppimisen ytimessä on yksilön oma oppimisprosessi
- Yhdessä ideointi, suunnittelu ja tekeminen
- Opetuksessa painottuu esi- ja alkuopetusnäkökulmasta oppimisen eheyttäminen – elämää varten!

Lapsilähtöisen oppimisen taustatekijöitä

MOTIVAATIO

Motivaatio

- Tila, joka saa aikaan, ohjaa ja pitää yllä toimintaa (Lehtinen, Vauras & Lerkkanen, 2016).
- Voima, joka saa ihmisen tekemään asioita ja saattamaan tekemänsä loppuun asti (Pintrich & Schunk, 2002).
- Lukumotivaation, lukuasenteen, oppilaan itsetunnon ja koulumenestyksen välillä on osoitettu olevan vahva yhteys (Lerkkanen, 2018).
- Lukuharrastuksella on merkitystä lapsen ja nuoren tunne-elämän ja ajattelutaitojen kehittymiselle (Merga, 2016; Tartar, 2009).

Ulkoinen ja sisäinen motivaatio sekä itsesäätelytaidot (Deci & Ryan, 1985)

- Oppilas toimii, koska oppiminen/käsillä oleva tehtävä on itsessään kiinnostavaa (sisäinen motivaatio) auttaa saavuttamaan palkkion tai jonkin muun tavoitteen (ulkoinen motivaatio)
- Opettajalla tärkeä merkitys siinä, miten kiinnostavina opetettavat asiat koetaan.
- Missä määrin toimintaympäristö tukee
  1. Autonomiiaa?
  2. Pystyvyyden tunnetta?
  3. Yhteenkuuluvuutta?
- Saako oppilas tukea valinnoilleen? Tuleeko tunne, että olen arvokas? Saanko palautetta toiminnastani? Pystyvyyden kokemus vaatii vastavuoroisuutta kehittyäkseen. Kuulunko tähän yhteisöön? jne.

➔ ITSESÄÄTELYTAIDOJEN KEHITTÄMISEN EDELLYTYKSIÄ

Lähde: Marja-Kristiina Lerkkasen LUKILOKI-luento 2018 pohjatietona

Motivaatioon vaikuttavia tekijöitä

- Lapsen synnynnäiset taipumukset, mm. tunteet uusissa tilanteissa
- Aikuisten lasta koskevat uskomukset ja odotukset
- Lasten havainnot aikuisten suhtautumisesta tehtäväalueisiin
- Lasten oma-aloitteisuuden ja itsenäisten valintojen tukeminen
- Aikuisten osoittama kiinnostus opittavaa aihealuetta kohtaan

Lähde: Lerkkanen, LUKILOKI-luento, 2018

Opettajan rooli motivaation tukijana

- Opettajan omat tavoitteet, arvostukset, asenteet vaikuttavat
- Mitä myönteisempi ennakointi, sitä runsaampi positiivinen palaute, rohkaisu ja kannustus.
- Lapsen kiinnostus ja motivaatio vaikuttaa myös opettajan motivaatioon.

(Deci & Ryan)

Oppilaiden motivaatio korkeampi, kun

*opettaja tukee lasten itsenäisyyttä ja pätevyyden tunnetta

*opettaja vältti vertailua ja suoritusten korostamista.

Oppilaiden motivaatio oli heikko, kun

*opettaja korosti kilpailua, suorituksia, ulkoisia palkkiota

* vertaili taitoja oppilaiden kuullen eli arvosteli julkisesti.

Lähde: Lerkkanen, LUKILOKI-luento, 2018

Vuorovaikutuksen luonne vaikuttaa motivaatioon ja sitä kautta itsesäätelytaitoihin sekä koko minäkäsitykseen (CLASS K-3; Pianta ym. 2008; *CLASS-S; Pianta ym. 2012)

1. Tunnetuki

- Ilmapiiri, sensitiivisyys, oppijalähtöisyys

2. Toiminnan organisointi

- Käyttäytymisen säätely, opetuksen muodot

3. Ohjauksellinen tuki

- Käsitteet, sisällöt, dialogi, palautteen laatu

Lähde: Lerkkanen, LUKILOKI-luento, 2018

Oppimisen edellytyksiä

1. Tahtotila
2. Taito
3. Motivaatio
4. Usko omaan kykyihin

MINÄKUVAN RAKENTUMINEN

- Minäkuva= kuva itsestä oppijana sekä uskomukset ja päämäärät omaan suoriutumiseen liittyen (Wigfield & Eccles, 2000).
- Työskentelytavat eli suoritusstrategiat ja niihin orientoituminen määrittävät osaltaan, kuinka toimimme esim. vaikeita tilanteita kohdatessa. (Onatsu-Arvilommi & Nurmi, 2000).
- Kiinnostus: arvostus ja mieltymykset asiasta tai tehtävästä (Wigfield & Eccles 2000).

Lähde: Lerkkanen, LUKILOKI-luento, 2018

Itsesäätelytaidot

Määrittelyä

Esimerkiksi emotionaalinen itsesäätely voidaan määritellä ihmisen tietoiseksi tai tiedostamattomaksi kyvyksi, taidoksi tai strategiaksi muokata, estää tai kasvattaa emotionaalisia kokemuksia tai ilmaisuja.

Kognitiivinen itsesäätely määritellään ihmisen tietoiseksi kyvyksi suunnitella, valvoa ja säädellä kognitiivisia prosesseja, kuten ajattelua, sekä toiminnanohjausta, niin että se mahdollistaa joustavan tarkkaavaisuuden, työmuistin ja toiminnan ehkäisyn.

Itsesäätely ei ole prosessi, jonka lopullinen kasvupotentiaali olisi saavutettavissa missään elämänkulun vaiheessa. Se on harjaantuva taito, jonka ilmeneminen on oleellisesti sidoksissa myös tilannekohtaisiin tekijöihin, sekä lapsen psyykkisiin ja fyysisiin voimavaroihin.

Temperamentti

Itsesäätelytaidot

Edistäminen

Vuorovaikutus

Lähteet:

Calkins, S.D., & Leerkes E.M. (2011). Early Attachment Processes and the Development of Emotional Self-Regulation. Teoksessa Vohs, K.D. & Baumeister R.F. (toim.), *Handbook of Self-regulation: Research, Theory, and Applications* (s. 355-373). New York, NY: Guilford Press.

Pintrich, P.R (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. Teoksessa Boekaerts M, Pintrich, P.R & Zeider, M. (toim.), *Handbook of self-regulation*, (s. 451-502) New York, Academic Press.

Fuhs, M. W., Farran, D. C., & Nesbitt, K. T. (2013). Preschool classroom processes as predictors of children's cognitive self-regulation skills development. *School Psychology Quarterly*, 28(4), 347

Kypsyminen ja kehittyminen

Tuki, kanssasäätely
(engl. co-regulation)

Itsesäätelytaitojen edistämiseen tukea

- Itse olen jo yli 20-vuotta sitten saanut hyviä kokemuksia soveltaa Ben Furmanin kehittämää Muksuoppia
- Merjan koonta: <https://urly.fi/2l0x>
- [Kids' Skills \(Muksuoppi\) - Kasvun tuki](#)

Vielä muistutuksena leikkipedagogiikan merkitys esi- ja alkuopetuksen lapsilähtöisyyden toteuttamisessa

Motivoivaa leikkipedagogiikkaa koulussa

Miksi oppijalähtöisyyttä lisättävä ja miksi leikki tärkeä menetelmä myös perusopetuksessa?

Leikki on keino, jolla lapsi luonnollisimmin ilmaisee itseään. Leikki motivoi lasta, joten se kannattaa hyödyntää osaksi oppimista ja opetusta. Leikki kehittää tehokkaasti niin sosiaalisia kuin kielellisiä taitoja sekä on mitä parhain keino harjoittaa tunnetaitoja. Leikki kaikessa muodossaan on luovaa toimintaa, kun se toteutetaan tarpeeksi oppijalähtöisesti.

Luovan leikin tulee olla lasten itsensä suunnittelemaa. Opettaja luo leikin mahdollisuudet ja rikastaa leikkiä, heittäytyy mukaan/osaa olla sivussa. Leikki jatkuu tai lähtee elämään, tai keksitän uusi leikki. Leikki ei ole va leikkiä. Sille on annettava pedagogista aikaa. Oppijalähtöisen leikin jälkeen oppilaat ovat hyvin motivoituneit käsittelemään leikkiteemoja tavoitteellisesti niin sanallisesti kuin kirjallisesti. Luovia leikkejä ovat esim. rooli-, rakentelu-, näytelmä- sekä nukketeatterileikit.

Merja Kuosmanen, Tarinoiden aapisen opettajan opas 1a, Otava 2021

Tutkimus- ja lähdekirjallisuutta

- Hytönen, J. (2008). Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY.
- Kinos, J., Kinos, S., Niemelä, R., & Selinummi, A-K. 2010. Kakaduu- ja lintubongaus -sanataideprojektit lapsilähtöisen pedagogiikan toteuttajina erityiskoulussa. Teoksessa R. Korhonen, M-L. Rönkkö & J. Aerila (toim.) Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turku: Uniprint, 202–216.
- Karlsson, L., Weckström, E., & Lastikka, A.-L. (2018). Osallisuuden toimintakulttuuria rakentamassa sadutusmenetelmällä. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsen & J. Heikka (toim.), Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2. Suunnittelu, toteutus ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry, 94–119.

Lapsilähtöisyyttä tukevia menetelmiä

This Photo LUKILOKI

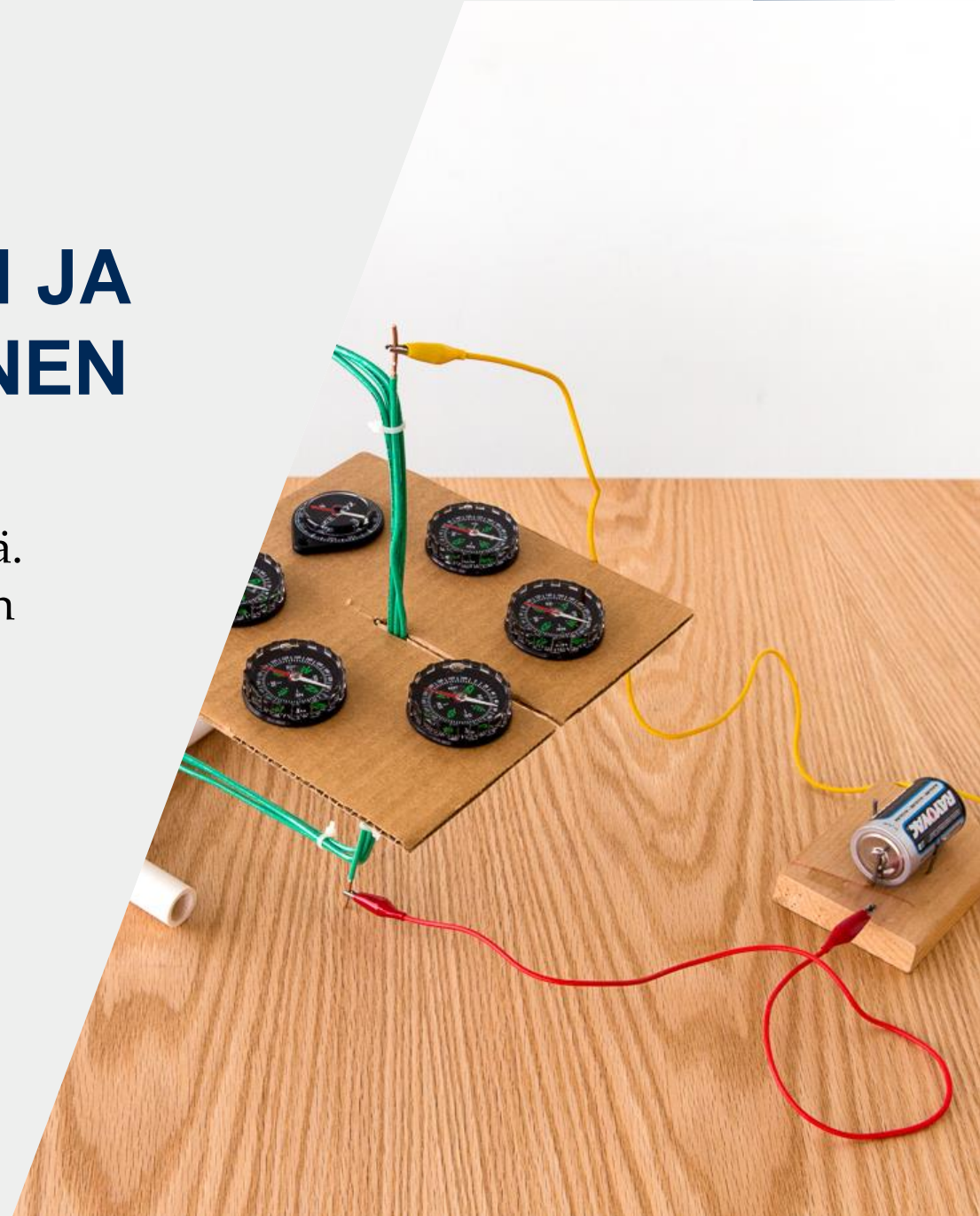

ILMIÖLÄHTÖINEN JA TUTKIVA OPPIMINEN

Maailma on täynnä
kiinnostavia ilmiöitä ja ihmeitä.
Ympäristön ihmisten ja elämän
havainnointi on lapsille
luontaista.

Oppijalähtöinen kysely ja
havainnointi on keskiössä!

Oppilaslähtöiset projektit

MONIALAISET OPPIMISKOKONAISUUDET

- eheyttävän opetuksen keino
- oppiva yhteisö keskiössä
- eri ikäiset oppijat oppivat yhdessä
- vähintään yksi laajempi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa
- oppilaiden kiinnostuksen kohteista teemat
- kokonainen oppimisprosessi keskeistä
- monialaisuus, oppiaineiden integrointi
- laaja-alainen osaaminen

Lapsilähtöisyys kevään 2022 kummiharjoittelun projektissa

Keskustelua ja ideointi jatkuu...

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kiitos!